

LAUSUNTO

Työmarkkinain keskusjärjestöt ovat pyytäneet minulta oikeudellista asiantuntijalausuntoa, joka koskee keskusjärjestöjen edustajien laatimaa ehdotusta sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:n muuttamiseksi. Lausuntoani on pyydetty erityisesti ehdotuksen suhteesta perustuslakiin. Käytettävissäni on ollut 25.5.2006 päivätyn ehdotuksen lisäksi siitä oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla laadittu, 9.6.2006 päivätty muistio samoin kuin liikenne- ja viestintäministeriössä laadittu luonnos hallituksen esitykseksi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta.

Esitän lausuntonani seuraavaa.

1. Ehdotus

Työmarkkinajärjestöt ovat ehdottaneet sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:ään otettavaksi seuraavia säännöksiä (2-8 mom.):

”Yhteisötilaaja voi käsitellä tunnistamistietoja viestintäverkkojensa ja palvelujensa rikoslain 28 luvun 7-8 §:ssä tarkoitetun luvattoman käytön ja käytöstä aiheutuvien kustannusten havaitsemiseksi, estämiseksi ja selvittämiseksi sekä esitutkintaan saattamiseksi.

Yhteisötilaaja voi käsitellä tunnistamistietoja rikoslain 30 luvun 4-6 §:ssä tarkoitetun yritysvakoilun, yrityssalaisuuden rikkomisen ja yrityssalaisuuden väärinkäytön havaitsemiseksi, estämiseksi ja selvittämiseksi sekä esitutkintaan saattamiseksi, jos mainitut rikokset saattavat vahingoittaa yksityisen huomattavan arvokasta liike- tai

ammattisalaisuutta tai muuta tähän rinnastettavaa erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua.

Yhteisötilaajan tulee tehdä kirjallinen ilmoitus tietosuojavaltuutetulle ennen edellä 3 momentissa tarkoitettujen tunnistamistietojen käsittelyn aloittamista. Ilmoituksessa tulee yksilöidä mahdollisimman tarkasti tunnistamistietojen käsittelyn tarkoitus ja käsittelyn tarkoituksen toteutumisen kannalta välttämättömät toimenpiteet. Lisäksi yhteisötilaajan on laadittava kirjallinen ohje, jossa määritellään ne perusteet, joiden nojalla tunnistamistietoja 3 momentin perusteella voidaan käsitellä.

Tunnistamistietoja saavat käsitellä edellä 2 ja 3 momentissa mainituilla perusteilla vain ne yhteisötilaajan viestintäverkon ylläpidosta ja tietoturvasta sekä yhteisötilaajan turvallisuudesta huolehtivat henkilöt, joiden tehtäviin tunnistamistietojen käsittely asiallisesti ja perustellusti kuuluu. Yhteisötilaajan on nimettävä nämä henkilöt tai määriteltävä edellä mainitut tehtävät. Tunnistamistietoja käsittelevät henkilöt eivät saa ilmaista näitä tietoja sivulliselle.

Jos yksittäisen käyttäjän tunnistamistietoja on käsitelty edellä 2 ja 3 momentissa mainituilla perusteilla ja jos käsittelyn perusteella on tarkoitus ryhtyä hänen oikeusasemaansa vaikuttaviin toimiin, tunnistamistietojen käsittelystä on tiedotettava hänelle heti, kun se voi tapahtua käsittelyn tarkoitusta vaarantamatta. Tunnistamistietojen käsittely ja ohje sekä niistä tiedottaminen kuuluvat työnantajan ja työntekijöiden välisen yhteistoiminnan ja tiedottamisen piiriin siten, kuin siitä säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 21 §:ssä.

Viestin ja tunnistamistietojen käsittelemisestä tietoturvasta huolehtimiseksi säädetään 5 luvussa.

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä edellä 1 momentissa tarkoitettujen tunnistamistietojen käsittelyn teknisestä toteuttamisesta.”

2. *Tunnistamistietojen perustuslainsuoja*

Viestin tunnistamistietojen perustuslainsuojaa on arvioitava perustuslain 10 §:n ja sen soveltamiskäytännön kannalta. Pykälä kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti:

”Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.

Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Lailla voidaan säätää lisäksi välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksissa sekä vapaudenmenetyksen aikana.”

Pykälään liittyy useita tunnistamistietojen perustuslainsuojan arvioinnissa huomioon otettavia tulkintaongelmia. Voidaan kysyä, kuuluvatko tunnistamistiedot ylipäätään pykälän 2 momentissa tarkoitettujen luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin. Jos

vastaus on kielteinen, avoimeksi jää vielä mahdollisuus, että tiedot saavat suojaa pykälä 1 momentin takaaman yksityiselämän turvan nojalla.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään viitannut siihen, että perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan pykälän 2-3 momentin tarkoituksena on suojata luottamukselliseksi tarkoitettua viestin sisältöä ulkopuolisilta. Tunnistamistiedot kuuluvat luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin mutta jäävät kuitenkin tämän perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle. Tämä kanta toistettiin myös sähköisen viestinnän tietosuojalakea koskevasta hallituksen esityksestä annetussa lausunnossa 9/2004 vp.

Kun tunnistamistiedot eivät kuulu perusoikeutena turvatun luottamuksellisen viestin salaisuuden ydinalueeseen, seuraava ongelma on, jäävätkö ne myös pykälän 3 momentin mukaisen kvalifioitun lakivarauksen soveltamisalueen ulkopuolelle. Pykälän 3 momentissahan asetetaan varsin tiukat edellytykset luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamiselle. Yleinen sääntö on, että silloin kun johonkin perusoikeuteen liittyy tämänkaltainen kvalifioitu lakivaraus, lailla säädettävien rajoitusten on täytettävä sekä sen sisältämät erityiset edellytykset että ne perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, jotka on kootusti esitetty perustuslakivaliokunnan perusoikeusuudistuksesta antamassa mietinnössä 25/1994 vp. Jos kvalifioitua lakivarausta ei ole säädetty, perusoikeutta voidaan rajoittaa, mikäli yleiset rajoitusedellytykset ovat käsillä. Poikkeuksena ovat niin sanotut absoluuttiset perusoikeudet, joihin rajoitukset eivät ole lainkaan sallittuja.

Perustuslakivaliokunnan kanta perustuslain 10 §:n 3 momentin kvalifioitun lakivarauksen sovellettavuuteen tunnistamistietoihin ei ole ollut aivan selkeä. Sähköisen viestinnän tietosuojalakea koskevassa lausunnossaan 9/2004 vp valiokunta totesi, että ”viestin tunnistamistiedot jäävät luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle, minkä vuoksi perustuslakivaliokunta on pitänyt mahdollisena, että tunnistamistietojen saamisoikeus jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppeihin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset”. Valiokunta viittasi aikaisempiin lausuntoihinsa 7/1997 vp ja 26/2001 vp). Epäselvää on, onko valiokunta näissä julkisten viranomaisten – poliisin ja

viestintäviraston - toimivaltaa koskevissa kannanotoissa kuitenkin edellyttänyt, että tunnistamistietojen salaisuuteen kajoamisen oli oltava kvalifioidussa lakivarauksessa tarkoitettulla tavalla yhteydessä rikostutkintaan.

Kvalifioidun lakivarauksen soveltamiseen liittyy toinenkin pulma. Ongelmaksi voidaan asettaa, koskevatko kvalifioidut lakivaraukset, kuten edellä lainaamani PL 10 §:n 3 momentti, myös yksityisten välisissä suhteissa toteutuvia perusoikeusrajoituksia vai pelkästään julkisen vallan ja yksityisten välisiä suhteita. Perustuslakivaliokunta omaksui lausunnossaan 47/1996 jälkimmäisen kannan. Lausunto annettiin telemarkkinalakea koskevasta esityksestä. Valiokunta arvioi ehdotusta, jonka mukaan teleliittymän tilaajalla oli ollut oikeus saada teleyritykseltä telelaskunsa yksityiskohtaista erittelyä varten myös erittely liittymästä otettujen teleyhteyksien numeroista tai muista tunnisteista. Valiokunnan mielestä ehdotusta ei tullut näiltä osin arvioida luottamuksellisen viestin salaisuuden erikseen säädettyjen rajoitusperusteiden kannalta, koska nämä koskevat ainakin ensisijaisesti julkisen vallan taholta tulevaa puuttumista. Valiokunnan mukaan käsillä oli "perusoikeussuojan kannalta pikemminkin tilanne, jossa taloudellisesti velvoitetulle yksityiselle saatetaan antaa luottamuksellisen viestin suojan piiriin kuuluvia tunnistamistietoja myös toisen yksityisen ja kolmannen tahon välisestä televiestinnästä". Tällainen tilannehan voi aktualisoitua esimerkiksi silloin, kun tilaajana ja maksuvelvollisena on työnantaja ja liittymää käyttää työntekijä.

Perustuslakivaliokunta ei soveltanutkaan lakiehdotuksen valtiosääntöoikeudellisessa tarkastelussa perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaista kvalifioitua lakivarausta vaan yksinomaan perusoikeusrajoitusten yleisiä edellytyksiä, kuten rajoitusperusteen hyväksyttävyyttä ja rajoituksen tarkkarajaisuutta. Kuten perustuslakivaliokunnan lausunnossa 9/2004 vp todettiin, sähköisen viestinnän tietosuojalaki sääntelee pääasiassa yksityisten toimijoiden välisiä suhteita. Tämä koskee myös lain 13 §:ssä jo nykyisin olevia samoin kuin työmarkkinajärjestöjen siihen ehdottamia säännöksiä.

Perusoikeussuoja ulottuu kyllä myös yksityisten välisiin horisontaalisuhteisiin. Perusoikeutena vahvistettu luottamuksellisen viestin salaisuus antaa suojaa ulkopuolista

sivullistahoa vastaan, ja tällainen taho voi olla myös yksityinen. Voidaan kuitenkin kysyä, missä määrin yhteisötilaaja on säännösehdoitusten tarkoittamissa tilanteissa ulkopuolinen. Kysymys on näet viestinnästä, jossa käytetään yhteisötilaajan laitteita ja viestintäverkkoa. Rinnastus perustuslakivaliokunnan lausunnossa 47/1996 vp tarkasteltuun tilanteeseen, jossa ”taloudellisesti velvoitetulle yksityiselle” annettiin tunnistamistietoja käyttäjän ja kolmannen viestinnästä, on perusteltu. Yhteisötilaaja on ehdotusten tarkastelemisissa tilanteissa yleensä myös laitteitaan ja viestintäverkkojaan käyttävän henkilön työnantaja. Asetelma on lähellä laissa yksityisyyden suojasta työelämässä säänneltyjä tilanteita, joissa työntajalla on oikeus hakea esille ja avata työntekijälle lähetettyjä sähköpostiviestejä. Perustuslakivaliokunta totesi kyseisiä säännöksiä arvioidessaan, että ”tällaisessa asetelmassa työnantajaa ei voida pitää sellaisena ulkopuolisena tahona, jota vastaan perustuslain 10 §:n säännöksillä luottamuksellisen viestin salaisuudesta on tarkoitus antaa suojaa”. Valiokunta lisäsi, että ”sääntelyssä ei siten lähtökohtaisesti ole kysymys sellaisten rajoitusten säätämisestä luottamuksellisen viestin salaisuuteen, joiden ainoat sallitut tavat on mainittu perustuslain 10 §:n 3 momentissa, vaan ehdotusta on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta”.

Onkin lähdeittävä siitä, että nyt tarkasteltavan ehdotuksen valtiosääntöoikeudelliseen tarkasteluun ei sovelleta perustuslain 10 §:n 3 momentissa olevaa kvalifioitua lakivarausta. Sikäli kuin ehdotuksen on ylipäätään katsottava merkitsevän perusoikeusrajoitusta, sen on kuitenkin täytettävä perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset.

Yhteisötilaajan oikeuksia koskevaa ehdotusta ei voida valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa rinnastaa poliisin tai muun turvallisuusviranomaisen televalvontaoikeuksiin. Tällaisessa televalvonnassa on kysymys julkisen vallan ja yksityisen välisistä vertikaalisuhteista, joihin perusoikeussuoja ensisijaisesti kohdistuu ja joissa myös perustuslain 10 §:n 3 momentin kvalifioitu lakivaraus ensisijaisesti vaikuttaa. On kuitenkin huomattava, että myös julkisen vallan ja yksityisten välisiin suhteisiin pätee perustuslakivaliokunnan kanta, jonka mukaan tunnistamistiedot eivät kuulu

luottamuksellisen viestin salaisuuden ydinalueelle ja tunnistamistietojen saamisoikeus voidaan siksi jättää sitomatta tiettyihin rikostyyppeihin.

Viranomaisten toimivaltuuksien sijasta tarkasteltavana olevat säännöset on valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa perusteltua rinnastaa yksityisyyden suoja työelämässä koskevan lain työntajalle ja sähköisen viestinnän tietosuojalain yhteisötilaajille jo nykyisiin antamiin oikeuksiin. Sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 § kuuluu nykyisin seuraavasti:

”Teleyritys ja lisäarvopalvelun tarjoaja voi käsitellä tunnistamistietoja, jos se on tarpeen verkkopalvelun, viestintäpalvelun tai lisäarvopalvelun yksittäisten maksullisten palvelujen käyttöä maksutta tai muiden siihen rinnastuvien käyttöä koskevien väärinkäytösten havaitsemiseksi, estämiseksi ja selvittämiseksi sekä esitutkintaan saattamiseksi.”

Perustuslakivaliokunta ei lakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa lainkaan tarkastellut 13 §:n säännöstä. Tämän voi tulkita viittaavan joko siihen, että valiokunta ei pitänyt säännöstä ongelmallisena perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta, tai siihen, että siinä ei valiokunnan mielestä ollut lainkaan kyse perusoikeusrajoituksesta.

Tarkastelen seuraavassa työmarkkinajärjestöjen sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:ään ehdottamia säännöksiä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Toistan kuitenkin yllä jo esittämäni varauksen: on epäselvää, missä määrin yhteisötilaajalle ehdotettua tunnistamistietojen käsittelyoikeutta on ylipäättään arvioitava perusoikeusrajoituksena.

Keskityn seuraavassa tarkastelussa siihen tunnistamistietojen käsittelyoikeuteen, joka perustuisi työmarkkinajärjestöjen ehdottamaan 13 §:n 3 momenttiin. Työmarkkinajärjestöjen ehdottaman sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:n 2 momentin mukaan yhteisötilaaja voisi käsitellä tunnistamistietoja ”viestintäverkkojensa ja palvelujensa rikoslain 728 luvun 8 §:ssä tarkoitetun luvattoman käytön ja käytöstä aiheutuvien kustannusten havaitsemiseksi, estämiseksi ja selvittämiseksi”. Ehdotus vastaa

liikenne- viestintäministeriön esitysluonnoksen säännösehdotusta, kuitenkin siten muutettuna, että luvaton käyttö on työmarkkinajärjestöjen ehdotuksessa kytketty yksilöityihin rikoslain säännöksiin. Säännösehdotus tarkoittaa yhteisötilaajan omaisuuden suojaamista ja täyttää kiistatta rajoitusperusteen hyväksyttävyyden vaatimuksen. Kun työmarkkinajärjestöjen 13 §:n 2 momenttia koskeva ehdotus vastaa liikenne- ja viestintäministeriön ehdotusta ja kun sillä on perustansa jo voimassa olevan 13 §:n yhteisötilaajalle antamassa oikeudessa, en pidä välttämättömänä arvioida sitä erikseen myöskään muiden rajoitusedellytysten kannalta. Ehdotuksen 13 §:n 3 momentista jäljempänä esittämäni näkökohdat ovat kuitenkin soveltuvin osin merkityksellisiä myös 2 momentin tarkoittaman käsittelyoikeuden kannalta.

3. Rajoitusperusteen hyväksyttävyys ja suhteellisuus

Perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvat rajoitusperusteiden hyväksyttävyyden ja suhteellisuuden vaatimukset. Perusoikeuksien rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä siten, että rajoitukset ovat painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Suhteellisuusvaatimus edellyttää, että rajoitukset ovat välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Ehdotuksen 13 §:n 3 momentin mukaisella tunnistamistietojen käsittelyoikeudella pyritään mahdollistamaan rikoslain 30 luvun 4-6 §:ssä tarkoitetun yritysvakoilun, yrityssalaisuuden rikkomisen ja yrityssalaisuuden väärinkäytön havaitseminen, estäminen ja selvittäminen sekä esitutkintaan saattaminen tilanteissa, joissa nämä rikokset saattavat vahingoittaa yksityisen huomattavan arvokasta liike- tai ammattisalaisuutta tai muuta tähän rinnastettavaa erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua. Ehdotettu käsittelyoikeus perustuu epäilemättä painavaan yhteiskunnalliseen intressiin. Yrityssalaisuuksien liiketaloudellinen merkitys voi olla hyvin suuri, ja välillisesti kyse on koko kansantalouden intresseistä. Yrityssalaisuudet myös nauttivat perustuslain 15 §:n nojalla omaisuudensuojaa. Tunnistamistietojen käsittelyoikeutta perustelee siksi myös julkisella vallalla perustuslain 22 §:n mukaan oleva velvollisuus turvata perusoikeuksien

toteutuminen. Kun tunnistamistiedot eivät kuulu luottamuksellisen viestin salaisuuden ydinalueeseen, omaisuudensuojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden välisessä punninnassa omaisuudensuojan toteuttamista on pidettävä painavampana näkökohtana.

Käsittelyoikeus täyttää myös suhteellisuusperiaatteen sisältämän välttämättömyyskriteerin. Yritykset eivät ilman tällaista käsittelyoikeutta pysty nopeisiin toimenpiteisiin yrityssalaisuuksiin liittyvien väärinkäytösten havaitsemiseksi ja niiden aiheuttamien vahinkojen torjumiseksi tai ainakin rajoittamiseksi. Suhteellisuusvaatimuksen kannalta on syytä myös korostaa, että ehdotettuun käsittelyoikeuteen sovellettaisiin sähköisen viestinnän tietosuojalain 8 §:ssä säädettyjä yleisiä käsittelysääntöjä. Tämän pykälän 3 momentin mukaan ”jäljempänä 9-14 §:ssä tarkoitettu käsittely on sallittua ainoastaan käsittelyn tarkoituksen vaatimassa laajuudessa ja sillä ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä”.

4. Lakitasoisen sääntelyn tarkkarajaisuus ja täsmällisyys

Perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluu niin ikään, että rajoitusten tulee perustua riittävän täsmällisiin ja tarkkarajaisiin lain tasoisiin säännöksiin. Tämän vaatimuksen toteutumista arvioitaessa on otettava huomioon useita eri näkökohtia.

Käsittelyoikeuden subjekti on ehdotuksen mukaan yhteisötilaaja, jolla sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 11) kohdan mukaan tarkoitetaan ”viestintäpalvelun tai lisäarvopalvelun tilaajana olevaa yritystä tai yhteisöä, joka käsittelee viestintäverkossaan käyttäjien luottamuksellisia viestejä, tunnistamistietoja tai paikkatietoja”. Yhteisötilaajan käsitteen alle kuuluvat esimerkiksi valtioneuvosto ja eduskunta sekä majoitusliikkeet, joihin oikeusministeriössä laaditussa muistiossa viitataan. Työmarkkinajärjestöjen ehdottama käsittelyoikeus voi kuitenkin olla vain sellaisilla yhteisötilaajilla, joilla on säännösehdoituksessa tarkoitettuja arvokkaita yrityssalaisuuksia. Tämän vuoksi käsittelyoikeuden subjektin määrittelyä on pidettävä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta riittävän täsmällisenä.

Yhteisötilaajan oikeudet on ehdotuksessa ilmaistu käsittely-termin avulla. Termi on määritelty sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 14) kohdassa tavalla, joka on yhdenmukainen muun tietosuojalainsäädännön, kuten henkilötietolain (253/1999), kanssa. Perustuslakivaliokunta on toistuvasti arvostellut tietosuojalainsäädännössä käytetyn käsittely-termin laaja-alaisuutta. Ensimmäisen kerran näin tapahtui henkilötietolakia koskevassa lausunnossa 25/1998, jossa valiokunta katsoi laaja-alaisen käsittelyn käsitteen käyttöön perustuvan sääntelytekniikan ”yleisesti heikentävän sääntelyn selkeyttä ja samalla myös vähentävän sääntelyn täsmällisyyttä, mikä ei ole merkityksetön seikka sääntelyn perusoikeuskytkennän vuoksi”.

Valiokunta toisti arvostelunsa sähköisen viestinnän tietosuojalakea koskevassa lausunnossaan 9/2004 vp. Valiokunta kuitenkin totesi, että ”laaja-alaiseen käsittelyn määritelmään liittyviä ongelmia lieventää ehdotuksen 8 §:n 3 momentissa oleva vaatimus käsittelyn tarkoitussidonnaisuudesta”. Edelleen valiokunta viittasi siihen, että ehdotuksen 5 §:ssä oli asianmukaiset säännökset käsiteltävien tietojen salassapidosta ja hyväksikäyttökiellosta. Valiokunta piti kuitenkin yhä pulmana sitä, että käsittelyn määritelmän piiriin kuuluu myös tietojen luovuttaminen. Valiokunnan mukaan sääntelyn tarkkuuden kannalta oli tärkeää, että lakiin otetaan nimenomainen säännös siitä perustelujen mainitsemasta seikasta, että tietoja voitaisiin 8 §:n 3 momentin takia luovuttaa vain niille tahoille, joilla on oikeus käsitellä tietoja asianomaisessa tilanteessa. Lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyssä 8 §:n 3 momenttiin lisättiinkin valiokunnan tärkeänä pitämä säännös tietojen luovuttamisoikeudesta.

Nyt tarkasteltavan ehdotuksen mukaiseen käsittelyoikeuteen tulisivat sovellettaviksi ne sähköisen viestinnän tietosuojalain yleiset säännökset, joiden perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan 9/2004 vp lieventävän käsittely-termin laaja-alaisuudesta aiheutuvia ongelmia. Tämän lausunnon valossa käsittely-termi täyttää nytkin perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen.

Käsittelyoikeuteen turvautumisen edellytykset on ehdotuksessa sidottu yksilöidyissä rikoslain säännöksissä tarkoitettuihin rikoksiin. Tämä täyttää riidatta täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen. Perustuslain 10 §:n 3 momentin kvalifioidussa lakivarauksessa luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittaminen sidotaan lisäksi rikostutkintaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan tämän vaatimuksen täyttää jo konkreettinen ja yksilöity rikosepäilykin (ks. esim. PeVL 5/1999 vp). Kvalifioitu lakivaraus tarkoittaa selvästikin viranomaisvaltuuksia: ”rikosten tutkinta” viittaa viranomaisten suorittamaan tutkintaan. Kvalifioitua lakivarausta ei kuitenkaan ole näiltäkään osin sovellettava nyt tarkasteltavaan tunnistamistietojen käsittelyoikeuteen, vaan oikeuden ajallisen ulottuvuuden sääntelyä on tarkasteltava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta.

Näiden edellytysten kannalta ei ole estettä sille, että ehdotettu käsittelyoikeus – sikäli kuin siinä ylipäättään on kyse perusoikeusrajoituksesta – ulotetaan rikosten havaitsemiseen ja estämiseen. Ehdotettu käsittelyoikeus vastaa ajalliselta ulottuvuudeltaan sähköisen viestinnän tietosuojalain nykyistä 13 §:n säännöstä, jonka mukaan tietojen käsittelyoikeus niin ikään koskee siinä tarkoitettujen väärinkäytösten havaitsemista, estämistä ja selvittämistä sekä esitutkintaan saattamista. Kuten edellä on jo käynyt ilmi, perustuslakivaliokunnan lausuntoon sähköisen viestinnän tietosuojalakea koskevasta hallituksen esityksestä ei sisällynyt 13 §:ää koskevia huomautuksia.

Työmarkkinajärjestöjen ehdotusta saatetaan ehkä arvostella siitä, että siinä tarkoitettujen tunnistamistietojen käsittelyn aloittamista ei ole sidottu rikollista toimintaa koskevaan perusteltuun epäilyyn. Tällainen vaatimus seuraa kuitenkin jo lain 8 §:n 3 momentin säännöksestä, jonka mukaan ”käsittely on sallittua ainoastaan käsittelyn tarkoituksen vaatimassa laajuudessa”. Se, että käsittelyn aloittaminen on mahdollista vain silloin, kun se on välttämätöntä käsittelyn tarkoituksen toteuttamiseksi, ilmenee myös ehdotetusta 13 §:n 4 momentista, joka koskee tietosuojavaltuutetulle ennen 3 momentin mukaisen käsittelyn aloittamista tehtävää ilmoitusta. Ilmoituksessa olisi näet yksilöitävä mahdollisimman tarkasti tunnistamistietojen käsittelyn tarkoitus ja käsittelyn tarkoituksen toteutumisen kannalta välttämättömät toimenpiteet.

Edellä lainaamastani lain 8 §:n 3 momentin säännöksestä myös seuraa, että tunnistamistietojen käsittely on lopetettava heti, kun käsittelyn tarkoitus ei enää sitä vaadi. Sääntelyn selkeyttä saattaisi kuitenkin lisätä, jos ehdotuksessa tarkoitettujen tunnistamistietojen käsittelyn sekä aloittamisesta että lopettamisesta olisi erikseen säädetty.

5. Oikeusturvajärjestelyt

Tietosuojavaltuutetulle tehtävä ilmoitus, josta ehdotetaan säädettäväksi sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:n 4 momentissa, on myös tärkeä oikeusturvatae. Sama koskee 5 momenttiin ehdotettuja säännöksiä henkilöistä, jotka saisivat käyttää yhteisötilaajalle 2 ja 3 momentin mukaan kuuluvaa tunnistamistietojen käsittelyoikeutta. Voidaan kuitenkin katsoa, että tämän oikeusturvatakeen merkitystä vielä tehostaisi säännös, jonka mukaan käsittelyyn oikeutetuista henkilöistä tulisi ottaa maininta tietosuojavaltuutetulle tehtävään ilmoitukseen. Oikeusturvan kannalta merkitystä on myös 13 §:n 6 momenttiin ehdotetuilla säännöksillä.

Tunnistamistietojen käsittely ja ohje sekä niistä tiedottaminen kuuluvat säännösehdotuksen mukaan työnantajan ja työntekijöiden välisen yhteistoiminnan ja tiedottamisen piiriin siten kuin siitä on säädetty yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 21 §:ssä.¹ Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 10/2004 vp pitänyt näitä

¹ Pykälä kuuluu seuraavasti:

”Työntekijöihin kohdistuvan kameravalvonnan, kulunvalvonnan ja muun teknisin menetelmin toteutetun valvonnan tarkoitus, käyttöönotto ja siinä käytettävät menetelmät sekä sähköpostin ja muun tietoverkon käyttö kuuluvat yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa ja yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa tarkoitettujen yhteistoimintamenettelyjen piiriin. Muissa kuin yhteistoimintalainsäädännön piiriin kuuluvissa yrityksissä ja julkisoikeudellisissa yhteisöissä työnantajan on ennen päätöksentekoa varattava työntekijöille tai heidän edustajilleen tilaisuus tulla kuulluksi edellä mainituista asioista.

Yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen työnantajan on määriteltävä työntekijöihin kohdistuvan teknisin menetelmin toteutetun valvonnan käyttötarkoitus ja siinä käytettävät menetelmät sekä tiedotettava työntekijöille valvonnan tarkoituksesta, käyttöönotosta ja siinä käytettävistä menetelmistä sekä sähköpostin ja tietoverkon käytöstä.”

säännöksiä merkityksellisinä arvioidessaan lain työntajalle mahdollistamaa kameravalvontaa sekä työntekijälle lähetettyjen sähköpostien esille hakemis- ja avaamisoikeutta perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Oikeusturvaa tehostaa niin ikään 13 §:n 6 momenttiin ehdotettu säännös, joka edellyttää, että ”jos yksittäisen käyttäjän tunnistamistietoja on käsitelty edellä 2 ja 3 momentissa mainituilla perusteilla ja jos käsittelyn perusteella on tarkoitus ryhtyä hänen oikeusasemaansa vaikuttaviin toimiin, tunnistamistietojen käsittelystä on tiedotettava hänelle heti, kun se voi tapahtua käsittelyn tarkoitusta vaarantamatta”.

Oikeusturvaa lisäksi myös nimenomainen säännös tietosuojavaltuutetun valvontatehtävästä. Tällainen säännös voitaisiin ottaa sähköisen viestinnän tietosuojalain 32 §:ään. Työmarkkinajärjestöjen ehdotus liittyy liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemaan luonnokseen hallituksen esitykseksi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta. Tässä luonnoksessa onkin ehdotettu lain 32 §:n uudeksi 1 kohdaksi säännöstä, jossa tietosuojavaltuutetun tehtäväksi asetettaisiin valvoa ”edellä 3 luvussa tarkoitettua yhteisötilaajan tunnistamistietojen käsittelyä”.

Oikeusturvan kannalta on vielä syytä kiinnittää huomiota vaitiolovelvollisuuden sekä rangaistusvastuun sääntelyyn. Työmarkkinajärjestöjen ehdottamassa sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:n 5 momentissa on säännös, jonka mukaan ”tunnistamistietoja käsittelevät henkilöt eivät saa ilmaista näitä tietoja sivullisille”. Viestintäsalaisuuden loukkaamisesta on taas säädetty rikoslain 38 luvussa. Näihin rikoslain säännöksiin viitataan sähköisen viestinnän tietosuojalain 42 §:n 1 momentissa, ja ne voivat tulla sovellettavaksi myös nyt ehdotettujen säännösten vastaiseen tunnistamistietojen käsittelyyn.

Oikeusturvajärjestelyjä on pidettävä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta riittävinä. Vertailuna voidaan todeta, että kun perustuslakivaliokunta lausunnossaan 10/2004 vp arvioi lakiin yksityisyyden suojasta työelämässä sisältyviä säännöksiä työnantajan harjoittamasta kameravalvonnasta, valiokunta piti oikeusturvan

kannalta merkityksellisinä lain 21 §:n säännöksiä yhteistoimintamenettelystä, 22 §:n säännöksiä työsuojeluviranomaisten ja tietosuojavaltuutetun valvontatehtävistä sekä 24 §:n rangaistussäännöksiä. Oikeusturvajärjestelyt eivät antaneet aihetta valtiosääntöoikeudellisiin huomautuksiin. Myös nyt tarkasteltavaan tunnistamistietojen käsittelyyn sovellettaisiin mainitun lain 21 §:n yhteistoimintamenettelyä koskevia säännöksiä, tietosuojavaltuutettu valvoisi käsittelyoikeuksien käyttämistä ja väärinkäytösten varalta olisi sovellettavana rangaistussäännöksiä.

Oikeusturvajärjestelyjä on tietysti aina mahdollista parantaa. Niinpä on ajateltavissa, että yhteisötilaajalle asetettaisiin velvollisuus tallettaa tapahtumatiedot tunnistamistietojen käsittelystä. Erään mallin tarjoaa sähköisen viestinnän tietosuojalain 15 §:n teleyrityksiä koskeva säännös. Pykälän 1 momentti kuuluu seuraavasti:

”Teleyrityksen on tallennettava tunnistamistietojen käsittelystä yksityiskohtaiset tapahtumatiedot. Tapahtumatiedoista on käytävä ilmi käsittelyn ajankohta, kesto ja käsittelijä. Tapahtumatiedot on säilytettävä kaksi vuotta niiden tallentamisesta.”

Yhteisötilaajien tallettamisvelvollisuutta harkittaessa on kuitenkin otettava huomioon teleyritysten ja yhteisötilaajien erilaiset tekniset ja henkilöstölliset edellytykset tapahtumien tietojen tallettamiseen. Nämä erot voivat perustella eroja myös tallettamisvelvollisuudessa.

6. *Sopusointu ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa*

Luottamuksellisen viestin salaisuus kuuluu Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan soveltamisalueen. Artiklan 1 kappaleen mukaan ”jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta”. Artiklan 2 kappale mahdollistaa kuitenkin tähän oikeuteen puuttumisen lain nojalla ja silloin, kun tämä on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä muun muassa epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi. On ilmeistä, että työmarkkinajärjestöjen tekemä ehdotus mahtuu sopimusvaltioiden harkintamarginaalin (*margin of appreciation*)

puitteisiin, mikäli sitä ylipäätään on syytä arvioida 8(1) artiklan takaaman oikeuden rajoituksena.

Ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa täydentää Euroopan neuvoston tietosuojasopimus (SopS 36/1992). Tässä sopimuksessa ei kuitenkaan ole määräyksiä, joilla olisi välitöntä merkitystä nyt tarkasteltavan ehdotuksen kannalta.

EY:n sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY) 5 artiklassa on määräyksiä viestinnän luottamuksellisuudesta. Artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltioiden on kansallisella lainsäädännöllä varmistettava yleisen viestintäverkon ja yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus”. Jäsenvaltioiden ”on erityisesti kiellettävä se, että muut henkilöt kuin käyttäjät ilman kyseisten käyttäjien nimenomaista suostumusta kuuntelevat, salakuuntelevat, tallentavat tai muulla tavalla sieppaavat tai valvovat viestintää ja siihen liittyviä liikennetietoja, jollei se ole laillisesti sallittua 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti”.

Viime mainitun direktiivin kohdan mukaan ”jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tämän direktiivin 5 artiklassa, 6 artiklassa, 8 artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdassa sekä 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi direktiivin 95/46/EY 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti”. Direktiivi, johon sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivissä viitataan, on EY:n henkilötietodirektiivi. Tämän direktiivin 13(1) artikla sallii jäsenvaltioiden lainsäädännölliset toimet direktiivin tarkoittamien oikeuksien rajoittamiseksi muun muassa silloin, kun rajoitukset ovat välttämättömiä, jotta varmistettaisiin rikosten tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta (d)). Direktiivit sallivat nyt ehdotetun kaltaisen sääntelyn.

7. Perustuslain 124 §:n merkitys

Yhteisötilaajille ehdotettu käsittelyoikeus ei merkitsisi sellaista julkisen hallintotehtävän uskomista yksityiselle, josta on säädetty perustuslain 124 §:ssä. Yhteisötilaajille ei annettaisi sellaisia rikostutkintatehtäviä, jotka kuuluvat poliisille sekä eräille muille turvallisuusviranomaisille. Ehdotetussa tunnistamistietojen käsittelyoikeudessa on kyse

yhteisötilaajan omaisuuteen kohdistuvien rikosten havaitsemisesta, estämisestä ja selvittämisestä sekä esitutkintaan saattamisesta. Se, että yksityiset ryhtyvät lain sallimiin toimenpiteisiin omaan omaisuuteensa kohdistuvien rikosten torjumiseksi, ei tarkoita, että he tällöin hoitaisivat perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä. Rikostutkinnasta huolehtivat viranomaiset, mikä ilmenee myös ehdotetun käsittelyoikeutta koskevan säännöksen sanamuodosta. Käsittelyoikeutta ehdotetaan asianomaisten rikosten saattamiseksi esitutkintaan, ei esitutinnan suorittamiseksi.

Käsittelyoikeuden tarkoituksen muotoilu on sama kuin voimassa olevassa sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:ssä, jossa niin ikään puhutaan väärinkäytösten havaitsemisesta, estämisestä ja selvittämisestä sekä esitutkintaan saattamisesta. Perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan 9/2004 vp pitänyt tarpeellisena arvioida säännöstä perustuslain 124 §:n kannalta.

8. *Tiivistelmä*

Tiivistän johtopäätökset edellä esittämästäni tarkastelusta seuraavasti:

1. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan tunnistamistiedot kuuluvat perustuslain 10 §:ssä suojatun luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin mutta jäävät kuitenkin tämän perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle.
2. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan ”lailla voidaan säätää ... välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksissa sekä vapaudenmenetyksen aikana.”. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että koska viestin tunnistamistiedot jäävät luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle, tunnistamistietojen saamisoikeus voidaan jättää ”sitomatta tiettyihin

- rikostyyppeihin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset”.
3. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 47/1996 vp katsonut, että luottamuksellisen viestin salaisuuden erikseen perustuslain 10 §:n 3 momentissa säädetyt rajoitusperusteet koskevat ainakin ensisijaisesti julkisen vallan taholta tulevaa puuttumista. Näitä perusteita ei sovelleta myöskään nyt tarkasteltavan ehdotuksen valtiosääntöoikeudelliseen tarkasteluun. Mikäli ehdotuksen on ylipäättään katsottava merkitsevän perusoikeusrajoitusta, sitä on tarkasteltava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta.
 4. Yhteisötilaajan oikeuksia koskevaa ehdotusta ei voida valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa rinnastaa poliisin tai muun turvallisuusviranomaisen televalvontaoikeuksiin. Tällaisessa televalvonnassa on kysymys julkisen vallan ja yksityisen välisistä vertikaalisuhteista, joihin perusoikeussuoja ensisijaisesti kohdistuu ja joissa myös perustuslain 10 §:n 3 momentin kvalifioitu lakivaraus ensisijaisesti vaikuttaa. Ehdotus on valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa sen sijaan perusteltua rinnastaa yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan lain työntajalle ja sähköisen viestinnän tietosuojalain yhteisötilaajille jo nykyisin antamiin oikeuksiin.
 5. Ehdotetulla sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 §:n 3 momentin mukaisella tunnistamistietojen käsittelyoikeudella pyritään suojaamaan yrityssalaisuuksia, joiden liiketaloudellinen ja välillisesti myös kansantaloudellinen merkitys voi olla hyvin suuri. Yrityssalaisuudet myös nauttivat perustuslain 15 §:n nojalla omaisuudensuojaa. Kun tunnistamistiedot eivät kuulu luottamuksellisen viestin salaisuuden ydinalueeseen, omaisuudensuojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden välisessä punninnassa omaisuudensuojan toteuttamista on pidettävä painavampana näkökohtana. Ehdotus täyttää perusoikeuksien yleisiin rajoitusperusteisiin kuuluvan vaatimuksen painavasta yhteiskunnallisesta tarpeesta.

6. Ehdotus täyttää suhteellisuusperiaatteen sisältämän välttämättömyyskriteerin, koska ilman ehdotettua käsittelyoikeutta yritykset eivät pysty nopeisiin toimenpiteisiin yrityssalaisuuksiin liittyvien väärinkäytösten havaitsemiseksi ja niiden aiheuttamien vahinkojen torjumiseksi tai ainakin rajoittamiseksi. Perusoikeuksien yleisiin rajoitusperusteisiin kuuluvan suhteellisuusvaatimuksen toteutumisen lain soveltamisessa varmistaa se, että käsittelyoikeuteen sovellettaisiin sähköisen viestinnän tietosuojalain 8 §:ssä säädettyjä yleisiä käsittelysääntöjä.
7. Käsittelyoikeus voi olla vain sellaisilla yhteisötilaajilla, joilla on ehdotuksessa tarkoitettuja arvokkaita yrityssalaisuuksia. Tämän vuoksi ehdotuksen mukaista käsittelyoikeuden subjektin määrittelyä on pidettävä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta riittävän täsmällisenä.
8. Ehdotuksen mukaiseen käsittelyoikeuteen tulisivat sovellettaviksi ne sähköisen viestinnän tietosuojalain yleiset säännökset, joiden perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan 9/2004 vp lieventävän käsittely-termin laaja-alaisuudesta aiheutuvia ongelmia. Tämän lausunnon valossa käsittely-termi täyttää nytkin perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen.
9. Käsittelyoikeuteen turvautumisen edellytykset on ehdotuksessa sidottu yksilöidyissä rikoslain säännöksissä tarkoitettuihin rikoksiin. Tämä täyttää riidatta täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen.
10. Ehdotettu käsittelyoikeus vastaa ajalliselta ulottuvuudeltaan sähköisen viestinnän tietosuojalain nykyistä 13 §:n säännöstä. Tunnistamistietojen käsittelyn aloittamista ei ole ehdotuksessa sidottu rikollista toimintaa koskevaan perusteltuun epäilyyn. Vaatimus seuraa kuitenkin jo lain 8 §:n 3 momentin säännöksestä, jonka mukaan ”käsittely on sallittua ainoastaan käsittelyn

- tarkoituksen vaatimassa laajuudessa”. Vaatimus ilmenee myös ehdotetusta 13 §:n 4 momentista, jonka mukaan tietosuojavaltuutetulle ennen käsittelyn aloittamista tehtävää ilmoituksessa olisi yksilöitävä mahdollisimman tarkasti tunnistamistietojen käsittelyn tarkoitus ja käsittelyn tarkoituksen toteutumisen kannalta välttämättömät toimenpiteet. Lain 8 §:n 3 momentin säännöksestä myös seuraa, että tunnistamistietojen käsittely on lopetettava heti, kun käsittelyn tarkoitus ei enää sitä vaadi.
11. Perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan oikeusturvajärjestelyjen riittävyyden takaavat säännös tietosuojavaltuutetulle tehtävästä ilmoituksesta, liikenne- ja viestintäministeriön lakiluonnoksen säännös tietosuojavaltuutetun valvontatehtävästä, viittaussäännös yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 21 §:n mukaiseen yhteistoimintamenettelyyn, säännös velvollisuudesta ilmoittaa yksittäiselle käyttäjälle tunnistamistietojen käsittelystä, säännös vaitiolovelvollisuudesta sekä rikoslain viestintäsalaisuuden loukkaamista koskevien rangaistusäännösten sovellettavuus.
 12. Lakiehdotus ei ole ongelmallinen Euroopan ihmisoikeussopimuksen tai Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen kannalta. Myös EY:n sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi sallii ehdotetun kaltaisen sääntelyn.
 13. Yhteisötilaajan toimenpiteet omaisuutensa suojaamiseksi rikoksilta eivät merkitse julkisen hallintotehtävän hoitamista. Yhteisötilaajille ei ehdoteta rikosten esitutkintaa tarkoittavia tehtäviä. Perustuslain 124 §:n säännöksillä julkisen hallintotehtävän uskomisesta yksityisille ei ole merkitystä ehdotuksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa.
 14. Ehdotus ei ole valtiosääntöoikeudelliselta kannalta ongelmallinen. Sääntelyn selkeyttä saattaisi kuitenkin lisätä, jos ehdotuksessa tarkoitettujen tunnistamistietojen käsittelyn sekä aloittamisesta että lopettamisesta olisi erikseen säädetty. Oikeusturvaa voitaisiin edelleen tehostaa edellyttämällä, että käsittelyn

aloittamisesta tietosuojavaltuutetulle tehtävässä ilmoituksessa olisi annettava myös tiedot käsittelyyn oikeutetuista henkilöistä. Lisäksi voidaan harkita yhteisötilaajalle asetettavaa velvollisuutta tallettaa tapahtumatiedot tunnistamistietojen käsittelystä.

Lopella 3 päivänä elokuuta 2006

Kaarlo Tuori
Oikeustieteen tohtori
Professori